

Wil en de collectieve wijsheid

Ananya Sri Ram

Ananya Sri Ram is sinds januari 2025 directeur van de Krotona School of Theosophy. Dit artikel verscheen eerder in *Theosophy Forward*, 3 mei 2025 onder de titel *Will and the Collective Wisdom*.

Zo'n twintig jaar voordat Louis Pasteur en Joseph Lister naam maakten op het gebied van de kiemtheorie en de praktijk van antisepsis haar intrede deed in ons leven, deed de Hongaarse arts Ignaz Semmelweis in Wenen een belangrijke ontdekking. Na zijn afstuderen aan de Weense Medische Faculteit in 1844 werd hij assistent van Johann Klein, hoogleraar verloskunde aan dezelfde medische faculteit. In die tijd bevielen veel moeders nog steeds thuis, met assistentie van vroedvrouwen, ondanks de nieuwe praktijk van bevallen in het ziekenhuis.

De ziekenhuizen meldden echter routinematig dat maar liefst 25% of meer van de moeders die bevielen, stierf aan 'kraambedkoorts', tegenwoordig bekend als postpartuminfectie. Het aantal moeders dat stierf na een thuisbevalling of een bevalling in het ziekenhuis met een verloskundige, lag veel lager. Niemand begreep destijds precies waarom, maar er waren veel theorieën.

Semmelweis besloot te onderzoeken waarom het verschil zo groot was. Het kostte hem drie jaar nauwgezet werk. In 1847, na het verlies van zijn vader, werd een vriend en collega met wie hij een emotionele band had, plotseling ziek en stierf ook. In zijn verdriet besloot Semmelweis uit te zoeken waarom zijn vriend was overleden. Hij ontdekte dat deze zich had gesneden tijdens een obductie. De wond genas nooit en hij stierf snel. Semmelweis realiseerde zich dat de snelle achteruitgang van zijn vriend precies de manier was waarop de moeders na de bevalling stierven.

Hij vroeg zich af of de infectie afkomstig was van lijken. In die tijd was het blijkbaar niet ongebruikelijk

Doctor Ignác Semmelweis

dat geneeskundestudenten en artsen vanuit een anatomieles, met autopsieën op lijken, naar de verloskamer gingen, soms zelfs zonder hun handen te wassen. Verloskundigen daarentegen verrichtten geen autopsieën, dus de kans op infectie was veel kleiner.

Om zijn theorie te testen, gaf Semmelweis artsen en studenten in het ziekenhuis opdracht om een handwasprocedure met een chlooroplossing toe te passen, vóórdat ze bij een bevalling hielpen. Het chloor verwijderde alle lijkengleur en, zo dacht Semmelweis, ook alle onzichtbare deeltjes die studenten of artsen mogelijk bij zich droegen. Hij had gelijk. Het aantal moeders dat stierf aan kraamvrouwenkoorts daalde aanzienlijk.

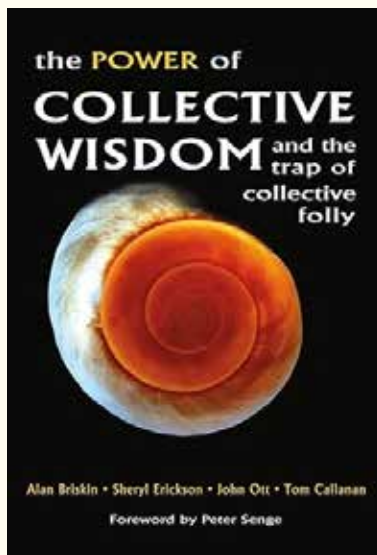
Semmelweis heeft helaas nooit een theoretische onderbouwing ontwikkeld voor de daling in sterfgevallen of waarom het handen wassen waardevol bleek. Hij deed een baanbrekende ontdekking, maar vond het ofwel nooit nodig om zijn theorie met verder onderzoek te 'bewijzen', ofwel had daar misschien niet de capaciteit voor. Dit ondanks de aanmoediging van andere artsen en collega's die hem aanboden te helpen om zijn theorie en onderzoek te publiceren. Binnen een jaar na zijn ontdekking werd Semmelweis ontslagen als assistent van Prof. Klein en stopte het ziekenhuis met het handhaven van de handwastechniek. In twintig jaar tijd stierven tienduizenden vrouwen in heel Europa aan een postpartuminfectie.

Er is meer te vertellen over dit verhaal, wat te lang zou duren, maar het omvat ook de nogal zelfdestructieve aard van Semmelweis, die voortkwam uit zijn eigen innerlijke strijd: hij voelde zich een buitenstaander, nooit slim genoeg en hij projecteerde zijn woede en onzekerheden op anderen. Dit gedrag verergerde naarmate hij ouder werd. Biografen zeggen dat hij mogelijk aan Alzheimer of syfilis leed. Tegelijkertijd, zoals zo vaak het geval is, ontstond een polarisatie tussen de oudere artsen en de nieuwe

studenten, tussen 'We hebben het altijd zo gedaan' en 'Waarom kunnen we niet iets nieuws proberen?'

De oudere professoren voelden zich bedreigd door de jonge studenten die vragen stelden en die bereid waren verder te denken dan wat hun was geleerd. Het is mogelijk dat Klein zich bedreigd voelde door Semmelweis' bevindingen, vooral omdat historische documenten aantonen dat Semmelweis, een stormachtige, moeilijke en uitgesproken persoonlijkheid, collega's ervan beschuldigde op hun handen te zitten (hoe vies ze ook waren) terwijl moeders de een na de ander dood neervielen. Semmelweis publiceerde weliswaar een boek in 1861, maar zou in

1865 een zenuwinzinking hebben gehad en door een collega zijn overgehaald een psychiatrische inrichting te bezoeken, waar hij tegen zijn wil werd vastgehouden. Helaas werd hij door de bewakers mishandeld en overleed twee weken later nadat zijn verwondingen geïnfecteerd waren geraakt.

Dit verhaal komt uit een boek getiteld *The Power of Collective Wisdom and the Trap of Collective Folly*. Het laat zien hoe wil, een buitengewone, onpersoonlijke kracht, de evolutie en de manifestatie van dingen aanstuurt. Door ego en een gebrek aan wijsheid kan diezelfde wil echter zijn kracht verliezen en verstrooid raken, waardoor iemand geen houvast meer heeft. Afgezien van het feit dat één individu zijn kracht verliest, laat het voorbeeld zien hoe het collectief of geheel, inclusief de moeders die overleden

zijn, de moeders die mogelijk zouden sterven, de kinderen die ze kregen, de families en alle leden van de medische wereld, allemaal slachtoffer waren van ego en een gebrek aan wijsheid.

Dit is niet bedoeld om één of meer personen de schuld te geven, maar om te laten zien hoe, wat 'collectieve dwaasheid' wordt genoemd, catastrofale gevolgen kan hebben. Collectieve dwaasheid is, volgens het boek: *bij gebrek aan gezond verstand of normale voorzichtigheid en vooruitziendheid, een continuüm van gedragingen variërend van persoonlijke dwaasheid tot criminaliteit, kwaadaardigheid en verdorvenheid*.

Er bestaat het gezegde dat we weten wat we weten op het moment dat we het weten. Maar vaak gebruiken we zulke uitspraken om ons gebrek aan goed oordeelsvermogen te verdedigen, of zelfs uit een vorm van luiheid die ons 'beschermt' tegen het gevoel van verantwoordelijkheid in omstandigheden waarin we het gevoel hebben dat we geen macht hebben. Macht kan, volgens de auteurs van het boek, worden omschreven als *het vermogen, de kracht en de capaciteit om verandering teweeg te brengen*.

We raken vaak verstrikt in een situatie waarin we zelf een duidelijk idee hebben van waar we naartoe gaan, maar de mensen om ons heen gaan een andere kant op, of hebben er geen duidelijk beeld van. Het gebrek aan eenheid, samenhang of saamhorigheid veroorzaakt onderlinge strijd en concurrentie, waardoor we

op een dwaalspoor raken. We verliezen richting en gedrevenheid. We hebben ook het gevoel dat we onze kracht kwijt zijn, ons vermogen om te weten, onze kracht om vast te houden aan wat we weten en het niet in twijfel te trekken. Dit 'weten', in een diepere zin van het woord, is inzicht. Het komt voort uit een plek voorbij het alledaagse denken.

Het interessante aan dit verhaal is dat het een momentopname is van situaties die we dagelijks meemaken en, op grotere schaal, wereldwijd. Volgens HPB is de goddelijke wil verbonden met goddelijke intelligentie, of goddelijke geest, net zoals de menselijke wil verbonden is met het menselijk intellect; wij zijn de microkosmos van de macrokosmos. De moeilijkheid die we met onze eigen wil hebben, is ons persoonlijke ego wanneer het besluit om, om zo te zeggen, 'God te spelen'. Ons ego vertelt ons dat we het beter weten dan anderen of weten wat het beste is, dat we geen procedures hoeven te volgen, of dat anderen dat

wel moeten. Het is precies die rigiditeit en vasthoudendheid die ervoor zorgen dat iets wonderbaarlijks en heilzaams voor anderen verzandt in conflict. Er is een dunne lijn tussen de menselijke wil en het ego, en wanneer de wil door het ego wordt overgenomen, wordt het een verlangen van de meest persoonlijke soort. Men zegt dat, wanneer we verbonden zijn met onze ware wil, we bijna alles kunnen overwinnen. Er schuilt een kracht diep in ons die kalm en sterk blijft, zelfs onder de meest uitdagende omstandigheden. Uit die wil, als een constante kracht, komt ook onze creativiteit voort.

Verbonden met de intelligente krachten om ons heen verschaft creativiteit ons het inzicht om momenten te creëren die tot een opmerkelijke uitkomst kunnen leiden, net zoals Semmelweis' inzicht de dood van zijn vriend verbond met lijken en vervolgens met de stervende moeders. Het is een prachtig voorbeeld van hoe wil en genade samen een opmerkelijk moment in de geschiedenis van de geneeskunde creëren. De wil van Semmelweis die drie jaar lang onderzoek deed naar antwoorden en de goddelijke genade die uiteindelijk het inzicht gaf, laten zien hoe wil en genade op wonderbaarlijke wijze lijken samen te werken.

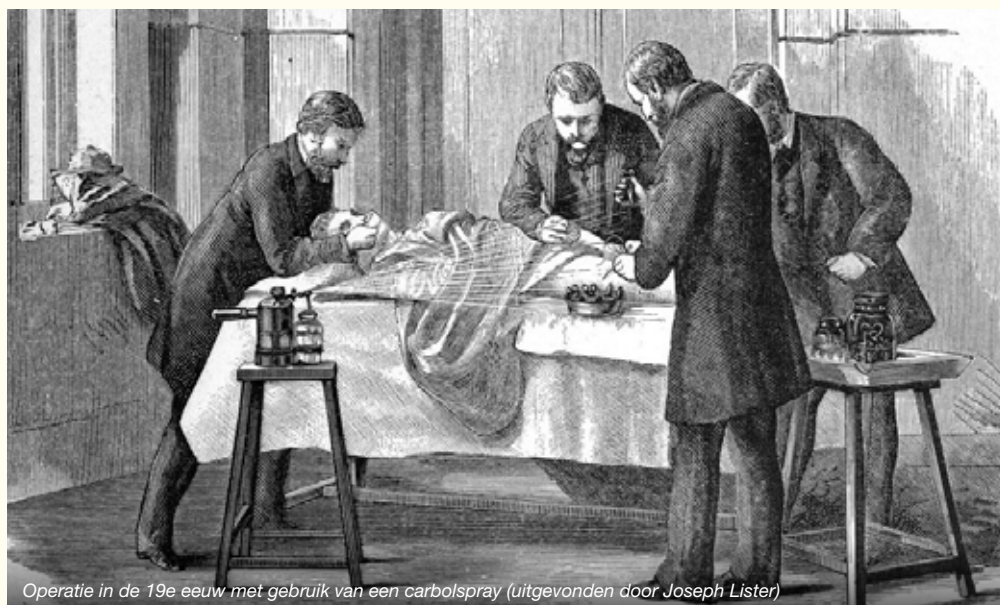
Semmelweis' verhaal laat ook zien hoe moeilijk dingen kunnen worden wanneer wil zich met verlangen verbindt. Naast de wens om mensen te helpen, kan het doen van onderzoek ongelooflijk competitief worden in plaats van coöperatief. Het

is triest dat dit zelfs vandaag de dag nog gebeurt, terwijl we als mensheid allemaal aan dezelfde kant staan. Zoals we allemaal weten in de theosofie, helpt wat we voor één doen het geheel, omdat we één bestaan vormen. Het onderzoek van Semmelweis hielp niet alleen de vrouwen die een bevalling overleefden nadat het handen wassen eenmaal was ingevoerd, maar het stelde Louis Pasteur en Joseph Lister ook in staat hun eigen onderzoek een impuls te geven. Het was Pasteur die de theorie van Semmelweis kon bewijzen. (Genade maakte opnieuw haar entree.)

HPB stelt in *Isis Ontsluierd* dat onze wil magisch is als we die correct gebruiken. Velen van ons zijn vreemden voor onze eigen mogelijkheden. Verlangen beheerst ons leven meer dan wil. We worden blind voor het hele proces dat zich om ons heen afspeelt, voelen ons er los van staan en beginnen buiten onszelf te zoeken naar iets dat 'dichterbij is dan onze eigen adem'. Wanneer we met wil beginnen te werken, merken we misschien dat dingen op hun plaats beginnen te vallen. Wil brengt niet alleen nieuwe kansen en middelen op ons pad wanneer we ermee werken, maar brengt ons ook een buitengewone levendigheid die alles nieuw maakt. Er heerst een gevoel van gelijkmoedigheid en liefde van een zuiverdere aard. De verbinding met onze eigen wil brengt ons in een ruimte waar we zien waar dingen misgaan, een ruimte waar ons handelen niet voortkomt uit ego, maar uit een harmonie die harmonie brengt in het geheel, het begin van collectieve wijsheid.

Vertaling Marianne Plokker

Operatie in de 19e eeuw met gebruik van een carbolspray (uitgevonden door Joseph Lister)